

VÄGLEDNING FÖR AI-ANVÄNDNING, ELEVER

INTRODUCERANDE TEXT

AI är ett brett område, och denna vägledning syftar framför allt på Generativ AI, som exempelvis Microsoft Copilot eller ChatGPT. Hör med dina lärare vilka AI-tjänster som är tillåtna på din skola. Generativ AI bygger på det som kallas stora språkmodeller eller bildmodeller, och är gjorda för att skapa text eller bilder som efterliknar det människor producerar. Överlag är det bra att tänka på att generativa modeller i grunden bara arbetar med mönster och statistiska samband. Den är gjord för att ge ett svar som sannolikt skulle kunna ges av en människa, och har ingen riktig uppfattning om världen eller vad som är sant. Det gör att generativ AI är bra på mönster, men inte särskilt tillförlitlig för specifik information. Generativ AI är också mycket resurskrävande, och det finns många etiska frågetecken kring dess utveckling och användning.

Vill du till exempel ha en översikt över ett område, säg Londons utveckling genom tiden, är en språkmodell oftast bra på det. Om du däremot vill veta hur många som bor i London är en vanlig sökmotor betydligt mer tillförlitlig och kräver en bråkdel av energin som en generativ AI-modell skulle kräva.

Det är bra om din lärare kommunicerar vad som gäller för generativ AI-användning i aktuellt ämne eller uppgift, och då är det viktigt att du följer de regler som hen kommunicerar. Här följer en del allmänna råd kring vad som kan vara lämpligt och olämpligt att använda generativ AI (förkortas nedan som GenAI) till i skolarbete. Var dock medveten om att alla de gröna punkterna också är viktiga färdigheter att öva på, och att det inte är bra att använda GenAI för dem alltför ofta.

Tänk på!

- GenAI är byggd för att efterlikna människors sätt att kommunicera, inte för att förmedla sanning.
- GenAI återskapar ofta de stereotyper om genus, etnicitet, religion och annat som finns i träningsdata.
- Många kommersiella GenAI-verktyg använder den data du skickar in, så var försiktig med den information du skickar in. Skicka inte in upphovsrättsskyddat material.
- Prata med dina lärare om vad som gäller för GenAI-användning.
- Om du har särskilda förutsättningar som exempelvis Dyslexi, ADHD eller att svenska inte är ditt modersmål kan GenAI vara ett extra värdefullt verktyg, men kan också hindra din utveckling – rådgör med lärare och specialpedagog.
- Det måste vara lite jobbigt att lära sig, på samma sätt som det måste vara lite jobbigt att träna fysiskt. Använd GenAI för att minska frustrationer och inte fastna, men inte för att snabbt bli av med skolarbete.

Muntligt arbete

Ofta ok användning av GenAI:

- ✓ GenAI för att komma på idéer.
- ✓ GenAI för att få stöd kring disposition.
- ✓ GenAI som diskussionspartner eller publik för att öva.

Olämplig användning av GenAI:

- ✗ GenAI för att ersätta kommunikation med andra människor.
- ✗ Okritiskt upprepa sådant som GenAI genererat.

Skriftligt arbete

Ofta ok användning av GenAI:

- ✓ Få stöd i att komma på idéer, inspiration.
- ✓ Korrekturläsning och återkoppling för formuleringar, struktur och grammatik.
- ✓ Hjälpt i att korta ner text som blivit för lång.
- ✓ Hjälpt med disposition och organisation av text.

Olämplig användning av GenAI:

- ✗ Lämna in AI-genererad text (om det inte är en explicit del av uppgiften).
- ✗ Lita enbart på GenAI för korrekturläsning och återkoppling – GenAI är bra på generella drag i text, men brister i specifika.
- ✗ Ersätta lärares återkoppling med återkoppling från GenAI.

Informationssökning

Ofta ok användning av GenAI:

- ✓ GenAI för att ge en översikt över ett område.
- ✓ Hjälpt att tolka, förstå eller sätta i sammanhang de texter du hittar på nätet.
- ✓ Hitta källor och resurser (med GenAI-verktyg som anger källor för information).
- ✓ GenAI för att få olika perspektiv.

Olämplig användning av GenAI:

- ✗ Använda GenAI som enda källa.
- ✗ Lita på GenAI utan att kontrollera informationen.
- ✗ Använda GenAI utan att ange detta i skoluppgifter

Läsning och studier

Ofta ok användning av GenAI:

- ✓ Förklara och förenkla begrepp och formuleringar.
- ✓ Hjälpt att förstå en svår text.
- ✓ Skapa sammanfattningar, gloslistor, instuderingsfrågor eller övningar.
- ✓ Låt GenAI förhöra dig.
- ✓ Be om tips på studieteknik eller stöd i planering av skolarbete.
- ✓ GenAI som samtalspartner för att reflektera och repetera kring skolarbete.
- ✓ Använd GenAI för att förstå en uppgiftsformulering (men kolla helst med läraren så att det blev rätt).

Olämplig användning av GenAI:

- ✗ GenAI för att slippa läsa texter – det är viktigt att läsa och förstå själv.
- ✗ Lita på det GenAI säger utan att själv tänka, analysera och reflektera.
- ✗ Använda GenAI för att lösa uppgifter och ersätta det egna lärandet.
- ✗ GenAI i bedömningssituationer utan att det godkänts av lärare.

Skapande och presentationer

Ofta ok användning av GenAI:

- ✓ GenAI-bilder för att förstärka eller komplettera en texts innehåll
- ✓ GenAI-bilder för att förtydliga eller illustrera ett fenomen
- ✓ GenAI-bilder för att komma på idéer och få inspiration till en skapande uppgift
- ✓ GenAI-bilder för att utveckla bildanalys och promptning

Olämplig användning av GenAI:

- ✗ GenAI-bilder som presenteras som fakta
- ✗ GenAI-bilder med stereotyp representation (om det inte finns en poäng med just detta)
- ✗ GenAI-bilder med irrelevant innehåll
- ✗ GenAI-bilder för att slippa skapa själv